

چگونه توانستیم افت تحصیلی آرمان را از بین ببرد و آن را به مدرسه علاقه مند سازیم؟

محمد امین قائدی^۱، دکتر مهدی کوثری^{۲*}، ابراهیم معینی رودبالی^۳، محمدرضا زواره^۴

تاریخ انتشار: ۰۶/۱۴۰۴/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۵

چکیده

مقدمه و هدف: پیشرفت تحصیلی یکی از عوامل موفقیت کودکان و نوجوانان در آینده است. با این حال حتی دانش آموزان تیزهوش نیز ممکن است به دلایل مختلفی دچار افت تحصیلی شوند. یکی از عوامل تاثیر گذار در پیشرفت تحصیلی، خوانش صحیح متن و درک آن است. هدف اصلی این پژوهش پیشرفت تحصیلی آرمان با بر طرف کردن اختلال خواندن او بود.

روش شناسی پژوهش: پژوهش حاضر از نوع کیفی و با روش اقدام پژوهی انجام شده است. جهت گردآوری اطلاعات از روشهای مصاحبه و مشاهده و مطالعه منابع علمی مرتبط با موضوع مورد بررسی استفاده شد.

یافته ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که افت تحصیلی آرمان عمدتاً ناشی از ضعف در مهارت‌های پایه‌ای خواندن و نوشتن بود که این مشکل باعث کاهش درک مطالب درسی، بی‌انگیزگی و پرخاشگری هنگام انجام تکالیف می‌شد. مداخله‌های هدفمند شامل بازی‌های آموزشی و فعالیت‌های جذاب، باعث شد زمان پاسخ‌دهی او کاهش یابد، تعداد پاسخ‌های صحیح افزایش یابد و وضعیت تحصیلی او در اکثر دروس از ضعیف به «خوب» و «خیلی خوب» ارتقا یابد. این پیشرفت تحصیلی با تغییرات رفتاری مثبت نیز همراه بود؛ آرمان کمتر بازیگوشی می‌کرد، مسئولیت‌پذیری در انجام تکالیف افزایش یافت و مشارکت او در کلاس بیشتر شد. تأیید آموزگار و والدین نیز مؤثر بودن این راهکارها در ارتقای مهارت خواندن، درک بهتر مطالب و ایجاد انگیزه و علاقه‌مندی به مدرسه را تأیید کرد.

نتیجه گیری: این پژوهش نشان داد که توجه به اختلالات خواندن و استفاده از روش‌های جذاب آموزشی، انگیزه و علاقه‌مندی دانش‌آموزان به مدرسه را افزایش می‌دهد.

کلید واژه ها: افت تحصیلی، پیشرفت تحصیلی، اختلال خواندن، بازی

^۱ کارشناسی رشته آموزش ابتدایی (معلم)

^{۲*} دبیر آموزش و پرورش، مدرس دانشگاه فرهنگیان، دکتری مدیریت آموزشی (Mahdikowsari@yahoo.com)

^۳ کارشناسی رشته آموزش ابتدایی (معلم)

^۴ کارشناسی رشته آموزش ابتدایی (معلم)

مقدمه

در دوران مدرسه کسی که نفر برتر در نمرات درسی بود، همیشه مورد تشویق کادر آموزشی مدرسه، والدینش و حتی والدین دیگر دانش‌آموزان بود. عزت نفس و اعتماد به نفس بالایی داشت و همین باعث می‌شد که در زمینه‌های دیگر نیز عرض اندام کند. به علاوه کسی که در درس‌های خود موفق باشد، دارای ذهن بازتر و قدرت حل مسئله بیشتری است. در مقابل کودکی که دچار افت تحصیلی شده است، معمولاً اعتماد به نفس کمی دارد و به جای مواجهه با مشکل از آن فرار می‌کند.

پیشرفت تحصیلی موضوعی است که به خصوص در حال حاضر مورد توجه تمامی کشورهای جهان است و هر ساله مقدار زیادی بودجه جوامع صرف تحصیل کودکان و نوجوانان می‌شود. (زاده صفری و علی‌دادی، ۱۳۹۹)

آرمان دانش‌آموز کلاس چهارم در مدرسه شهیدان کاضمی رودبال است. او کلاس اول و دوم خود را به صورت مجازی و کلاس سوم را بصورت حضوری گذرانده است. اولین باری که به بنده مراجعه کرد والدینش عنوان کردند که در درس ریاضی مشکل دارد. زمانی که او داشت صورت سوال را می‌خواند بسیار مکث میکرد و همین مکث کردن‌های طولانی باعث می‌شد که نتواند مفهوم سوال را درک کند. با این حال پس از فهم سوال به راحتی می‌تواند سوال را حل کند. از او چند سوال از دروس هدیه‌های آسمانی و مطالعات اجتماعی نیز پرسیدم، در آن دروس نیز وضع مطلوبی نداشت. با این حال پس از اینکه درس را برایش خواندم به راحتی درک کرد. در روخوانی و نوشتاری بسیار ضعیف بود. در هنگام تدریس بسیار حواس پرت و بازی‌گوش بود. با میل و رغبت خودش به درس گوش نمیداد بلکه با زور والدینش سر کلاس درس می‌نشست. بعد از برخورد با آرمان، تصمیم گرفتیم که دلایل افت تحصیلی آرمان را پیدا و در صورت امکان آن را اصلاح نماییم. از آنجا که نتایج پژوهش‌ها نشان داده اختلال خواندن در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر منفی می‌گذارد (جعفری نیا، حیدری، احمدی و کلهر ۱۳۹۵) و کلاس اول آرمان به صورت آنلاین بوده و از کیفیت لازم برخوردار نبوده است، دچار اختلالات خواندن و نوشتن شده است که باعث شده است او در دیگر دروس نیز ضعیف عمل کند. خواندن و سیله‌ای اساسی و ضروری برای مواد درسی است و پایه موفقیت دانش‌آموز محسوب می‌شود، به طوری که شکست در برنامه‌های تحصیلی، تا حد زیادی به بی‌کفایتی در مهارت خواندن مربوط می‌شود. (میرزایی پور ۱۳۹۴).

آرمان، دانش‌آموز پایه چهارم، به دلیل ضعف در مهارت خواندن و درک متن، دچار افت تحصیلی و

بی‌علاقگی به مدرسه شده بود. این اختلال موجب شده بود که او در دروس مختلف، علی‌رغم داشتن توانایی ذهنی، نتواند به درستی مفاهیم را درک کند و اعتماد به نفسش کاهش یابد. با توجه به اهمیت مهارت خواندن به‌عنوان زیربنای موفقیت تحصیلی، بی‌توجهی به این مشکل می‌تواند آینده آموزشی او را به خطر بیندازد. بنابراین ضروری بود با شناسایی دلایل افت تحصیلی و ارائه راهکارهای عملی، این مشکل رفع گردد. این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال است که چگونه می‌توان اختلال خواندن آرمان را برطرف کرده و او را به پیشرفت تحصیلی و علاقه‌مندی به مدرسه سوق داد؟

پیشینه تحقیق:

تعریف افت تحصیلی^۱ منظور از افت تحصیلی^۱ کاهش عملکرد تحصیلی و درسی دانش آموزان از سطح رضایت بخش به سطح نامطلوب است یا به عبارتی دیگر فاصله قابل توجهی که بین توان و استعداد بالقوه و توان بالفعل خود در فعالیتهای درسی و پیشرفت تحصیلی مشهود باشد. گرچه این تعریف می‌تواند همان کسانی که به دنبال شکست‌های پی درپی، از تحصیل عقب مانده اند را دربر گیرد، اما مفهوم افت تحصیلی صرفاً مردودی یا شکست در امتحانات نیست و می‌تواند شامل هر دانش آموزی شود که آموخته‌های آموزشگاهی او کمتر از توان بالقوه و در حد انتظار اوست. براساس این تعریف دانش آموزان تیزهوش نیز ممکن است دچار افت تحصیلی و کم‌آموزی شوند.^۱ (نصیریان ۱۳۸۲)

قائمی (۱۳۷۸) از دلایل عمده ضعف درسی دانش آموزان به موارد زیر اشاره می‌کند:

"تنبلی، کمی هوش و استعداد، اختلالات والدین درگیریهای والدین، روش کار معلم، تبعیض‌ها، تنبیهات سخت، سنگینی برنامه، فشارهای روانی، معاشران بد، تمسخر و تحقیرها، محدودیت‌ها، وابستگی‌ها، و ... او می‌نویسد: " شاید ما نتوانیم در مورد اصلاح دانش آموز صددرصد به پیروزی برسیم ولی اصل مسأله باید مورد توجه قرار گیرد که موفقیت ما می‌تواند از درصد بالایی برخوردار باشد. به هر حال باید علل زمینه ساز ضعف درسی مشخص شوند و برای رفع آنها و جبران کمبودها خانه و مدرسه باید رابطه‌ی تنگاتنگ داشته باشند. باید برنامه ریزی شود و معلوم باشد که دانش آموز در خانه باید چه ساعتی از روز درس بخواند؟ چه ساعتی بازی کند؟ کی بخوابد؟ این برنامه ریزی باید بر اساس توانائی‌های او انجام شود"

رحیمی (۱۳۸۶) در مقاله ای تحت عنوان «عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان» می‌نویسد:

"اهمیت پیشرفت تحصیلی در سلامت روانی دانش آموزان به حدی است که برخی از متخصصان آن را حداقل تا نیمه دوم دوره جوانی معیار اساسی برای تشخیص عملکرد سالم دانسته اند."

¹ Academic drop out

"مشکلات خواندن مهم ترین عامل عدم موفقیت در مدرسه دانسته شده است و در واقع ساده ترین نشانه ای است که باکمک آن می توان شکست کودک را در بسیاری از زمینه های تحصیلی پیش بینی کرد. خواندن پایه مشترک موفقیت در تمام زمینه های تحصیلی است و باید اهمیت خاصی برای آن قائل شویم . در ارتباط با مشکل خواندن کودک، برخوردهای مختلفی از سوی والدین و معلمان صورت می گیرد. برخی والدین با اظهار به اینکه این گونه کودکان در روابط اجتماعی، بازی با همسالان و صحبت کردن هیچگونه مشکلی ندارند و تنها در خواندن و نوشتن رفتار متفاوت و چشمگیری دارند. دلیل آن را بی رغبتی به مدرسه و درس و بی دقتی حواس پرتیناشی از شیطنت و... می دانند و کودک را تحت فشار قرار داده و با تمرینات اجباری به ظاهر مشکل وی را حل نموده‌ولی در واقع مشکل همچنان باقی می ماند و بی رغبتی دانش آموز را به درس بیشتر می کند. برخی دیگر که به مشکل آگهی دارند با کمک گرفتن از مشاورین و معلمین خصوصی، روان شناسی و گفتار درمان مشکل واقعی را می شناسد و برای برطرف کردن آن می کوشند" (مجید نیا، یاری، رفیعی و کابلی رحیم بیگی ۱۴۰۲)

خواندن به عنوان یکی از عمده ترین روشهای کسب معلومات و دانش، ابتدائی ترین حوزه یادگیری است. یکی از شایع ترین انواع اختلال یادگیری، اختلال خواندن است. ایر اختلالی لامرد و مشکلات خواندن بیش از سایر مشکلات اقتصادی یادگیری در حوزه های گوناگون باعث کاهش انگیزه و عزت نفس آنان برای ادامه تحصیل است (اکرمی، زینب؛ بهاره رشیدی و زهرا اکرمی ۱۴۰۲)

هچنین اختلال خواندن در پیشرفت تحصیلی و نمره کل دانش آموزان تاثیر دارد و تاثیر و رابطه ای منفی حکم فرماست (جعفرینیا، مریم؛ سولماز غلامی و سکینه رجبی و فهیمه یاری ۱۳۹۴)

"بازی از جمله امکاناتی است که می توان جهت آموزش و ایجاد انگیزه در دانش آموزان از آن استفاده کرد، بازی به عنوان یکی از عوامل اصلی پیشرفت تحصیلی و یادگیری در دانش آموزان شناخته شده است که نقش ها و هنجارهای اجتماعی و نیز مهارت های حل مسئله، مهارت های زبانی و سازگاری با جامعه را به آنان می آموزد. بازی در عین اینکه وسیله سرگرمی است، جنبه آموزشی و سازندگی نیز دارد و در برخی موارد اشتغال دانش آموز به بازی بیش از ارزش خواندن کتاب است، دانش آموزان در خلال بازی ها به ویژه بازیهای آموزشی، به مفاهیم ذهنی جدیدی دسترسی پیدا می کنند و مهارت های بیشتر و بهتری را کسب می کنند." (پارسای آریانی، فاطمه؛ نرگس حسینی اختیار آبادی و فاطمه حاجی زاده حسین آبادی ۱۴۰۳)

پژوهش ها حاکی از آن هستند که کودکان حین انجام بازیها به ویژه بازی های آموزشی، به مهارت، مفاهیم

و مطالب جدیدی دسترسی پیدامی کنند. (عابدینی بلترک، میمنت؛ آمنه بابازاده و الهام مقدم ۱۴۰۲)

دانش آموزانی که از بازی‌های آموزشی و کلاسی استفاده می‌کنند و با این بازی‌ها، آموزش می‌بینند، موفق‌تر از دانش‌آموزان بی‌بهره از این بازی‌ها هستند. بنابراین بین استفاده و به‌کارگیری از بازی‌های آموزشی و کلاسی با میزان یادگیری دانش‌آموزان در سنین مختلف رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. ایجاد موقعیت‌های یادگیری تعاملی، روش‌های مطلوب آموزش و پرورش به‌شمار می‌آید. پژوهشگران و دانشمندان در حوزه‌ی آموزش و پرورش، ارزش‌های والای «تعاملی بودن محیط‌های آموزشی» را پیوسته مطرح و بر آن تأکید کرده‌اند. این محیط‌ها شامل موقعیت‌هایی هستند که در آن‌ها دانش‌آموزان به‌جای این‌که گیرندگان غیرفعال اطلاعات از منابع آموزشی باشند، خود به‌طور مستقیم در فرایند یادگیری شرکت‌فعلانه دارند. یکی از موقعیت‌های تعاملی بین دانش‌آموز و معلم، «بازی‌های آموزشی» است که در بطن خود، دارای هدف آموزشی است؛ یعنی انتقال نکته‌ای خاص، برجسته کردن قابلیت‌های ویژه با تعمیق مهارت‌ها (فدایی نژاد، وحیده؛ مریم آشوری و فاطمه محبوبی قاضی محل ۱۴۰۳).

روش پژوهش:

این پژوهش به روش کیفی و با استفاده از اقدام پژوهی صورت گرفته است

گردآوری شواهد (۱)

در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های. ابتدا رفتار دانش‌آموز مشاهده و از طریق مصاحبه با معلم سال تحصیلی و اولیای دانش‌آموز اطلاعاتی در این زمینه بدست آمده همچنین با مطالعه کتاب‌ها و مقالات مرتبط با موضوع اطلاعاتی در این زمینه کسب شد.

مشاهده دانش‌آموز:

آرمان با اینکه کلاس چهارم است اما از درک صورت سوال ریاضی عاجز است. درس‌هایی مانند هدیه‌های آسمانی و مطالعات اجتماعی را به‌تنهایی نمی‌تواند حفظ کند بلکه نیازمند آن است که یک نفر متن درس را برایش بخواند و توضیح دهد. آرمان هنگامی که یک متن را می‌خواند، نمی‌تواند مفهوم آن را درک کند. جدول زیر نمرات آرمان در درس‌های اوست:

جدول شماره ۱ وضعیت تحصیلی آرمان در ابتدای سال تحصیلی

درس	ریاضی	فارسی	هدیه‌های آسمانی	مطالعات اجتماعی	علوم
نمره	خوب	قابل قبول	خوب	خوب	خوب

جدول شماره ۲ ارزشیابی از دروس آرمان

املاء	ریاضی	درس
۳۰ کلمه	۲۰	تعداد سوال
۱۰ کلمه	۷	تعداد غلط

مصاحبه با والدین:

مادر آرمان بیشتر درگیر مسائل درسی آرمان است. طی مصاحبه با مادر آرمان، با اغلب موارد ذکر شده در بالا موافق است. او عنوان می‌کند که در روخوانی و نوشتن ضعیف است. برای انجام تکالیف درسی خود پرخاشگری می‌کند. به دلیل ضعف در روخوانی اغلب وقت خود را برای از درس به بازی با همسالان خود پر می‌کند.

مصاحبه با آموزگار:

آموزگار آرمان عنوان می‌کند که اغلب مشکل آرمان در روخوانی و در نتیجه در نوشتاری است. آرمان اغلب در مصوت‌های کوتاه مشکل دارد و کلمات را با مصوت‌های اشتباه می‌خواند و یا کلمه را رها می‌کند. همچنین در هنگام نوشتن پاسخ سوالات درسی کلمات را اشتباه می‌نویسد که همین باعث افت تحصیلی آرمان در درس‌های دیگر نیز شده است.

مطالعه مقالات و کتاب‌های مربوطه:

با مطالعه کتاب‌هایی در این زمینه و برخی مقالات مربوطه متوجه شدم برای ارتقای پیشرفت تحصیلی آرمان ابتدا باید مشکل روخوانی آرمان را برطرف کنم. برای توانمند کردن او در این زمینه و در نتیجه پیشرفت تحصیلی آرمان راهکارهای موثر بسیاری در آن مطالعه و یادگرفتم.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

تحلیل مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که هم والدین و هم آموزگار آرمان، ضعف اصلی او را در روخوانی و نوشتن می‌دانند که این مشکل به شکل مستقیم بر سایر دروس او نیز اثر گذاشته است. مادر آرمان به پرخاشگری او هنگام انجام تکالیف و تمایل به بازی به جای درس اشاره کرده است که می‌تواند ناشی از ناتوانی در درک متن و کاهش انگیزه باشد. آموزگار نیز مشکل او را در مصوت‌های کوتاه، رها کردن کلمات و

نوشتن اشتباه واژه‌ها بیان کرده است که باعث افت تحصیلی در چندین درس شده است. در کنار این موارد، مرور منابع علمی نشان داد که رفع اختلال در روخوانی، نخستین گام برای بهبود پیشرفت تحصیلی او است؛ زیرا این مهارت پایه‌ای‌ترین ابزار برای درک دروس محسوب می‌شود. با مشاهده رفتار و عملکرد آرمان و مصاحبه‌های انجام شده و هم‌چنین مطالعه کتب و مقالات موجود در این زمینه متوجه شدم، مشکل اصلی آرمان اختلالات خوانداری و نوشتاری او است. در واقع پیشرفت تحصیلی مربوط به عوامل مستقیم و غیر مستقیم است که است به توانایی صحیح خواندن باعث رشد تحصیلی و موفقیت در زندگی روزمره دانش آموز امری مردی است. توانایی درک مطالب تفسیر و استنتاج از متون درسی که باعث آشنایی با ضرورت افکار و اطلاعات جدیدی آشنایی سازد از طریق صحیح خواندن بدست می‌آید.

یافتن راه حل‌ها

با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده تا حد زیادی مشکل آرمان مشخص شد. راه‌حل‌های پیشنهادی باید در جهت تقویت حافظه دیداری و قدرت تمیز دیداری و افزایش تمرکز آن صورت بگیرد. با مشورت از استاد آموزش زبان فارسی دانشگاه و آموزگاران خبره و با تجربه در این کارو همچنین مطالعه بنده، تمرینات زیر برای آرمان در نظر گرفته شد:

- ✓ استفاده از داستان خوانی
- ✓ ساختن داستان با استفاده از تصاویر و کلمات
- ✓ پرسش از تصاویر
- ✓ بازی بگرد و پیدا کن
- ✓ بازی بگرد و بفهم
- ✓ کارت بازی
- ✓ بازی با حروف
- ✓ بازی بیاب و رنگ کن
- ✓ کامل کردن تصاویر و اشکال هندسی
- ✓ نوشتن متنی با دایره لغات آرمان سپس املا گرفتن از آن

اعتبار سنجی راه حل‌ها

برای اعتبار سنجی راه‌حل‌های پیشنهادی از استاد آموزش زبان فارسی، استاد راهنما، مدیر گروه آموزشی و تعدادی از آموزگاران با تجربه کلاس اول و دوم، خواسته شد راه‌حل‌ها را بررسی کنند. پس از تایید راه‌حل‌ها، از آموزگار آرمان خواسته شد بر نحوه کار من و عملکرد آرمان نظارت داشته باشد.

اجرای راه حل ها:

اجرای راه حل شماره ۱:

چند کتاب متناسب با سن آرمان از کانون پرورش فکری تهیه کردم و از او خواستم برای من بخواند و من او را همراهی می کردم برخی از کتاب ها را در خانه می خواند و مادرش او را همراهی می کرد. پس از خواندن داستان توسط آرمان از او چند پرسش از متن داستان می کردم. پرسش هایم به گونه ای بود که آرمان فکر می کرد من بخشی از داستان را نفهمیده ام نه اینکه عمدا از او سوال می کنم.

اجرای راه حل شماره ۲:

ابتدا یک تصویر به آرمان نشان می دادم و از او می خواستم داستانی برای آن تصور و بازگو کند، این بازی را ۶ بار انجام دادیم. بار اول تصویر نشان داده شده ساده بود و از مناظری بود که ارمان به وفور در محیط روستا به چشمش می خورد. دفعات بعدی تصاویر شلوغ و شلوغ تر می شد و در آخر به گونه ای بود که آرمان می گفت از این تصویر می شود چند داستان جدا از هم ساخت. یا به او کلمه ای می دادم و از او می خواستم بگوید که با شنیدن این کلمه چه چیز هایی به یاد می آورد. در بار دوم از او خواستم که داستان روزی که یاد دارد اولین بار کلمه را شنیده تعریف کند. در دفعات بعدی آرمان با استفاده از کلمه یا کلمه های داده شده داستان درست می کرد.

اجرای راه حل شماره ۳:

یک تصویر شلوغ را به آرمان نشان می دادم و سپس از او پنهانش می کردم. از او چندین پرسش از تصویر می کردم و آرمان جواب می داد. در ابتدا سوالات کلی و سپس سوالات جزئی می پرسیدم.

اجرای راه حل شماره ۴:

برای اجرای این راه حل از چهار نفر از دو ستان و هم سالان آرمان که بی شتر اوقات با آن ها بازی میکرد، خواستم به اتاق کار بیایند تا با هم بازی کنیم. شیوه بازی این گونه بود که هر یک از بچه ها به دقت اسباب بازی ها را نگاه میکرد، سعی می کرد جای اسباب بازی ها و نوع آن را به خاطر بسپارد، بعد از مشاهده اسباب بازی ها یکی از بچه بیرون می رفت. بقیه بچه ها جای اسباب بازی ها را با هم عوض میکردند یا اینکه یک اسباب بازی دیگری جای آن اسباب بازی قرار میدادند. بعد از اینکار کودکی که بیرون از اتاق بود باید وارد میشد و تغییرات صورت گرفته را حدس بزند.

اجرای راه حل شماره ۵:

برای اجرا این راه حل نیز از سه نفر از همبازی های آرمان خواستم که در این بازی شرکت کنند. آرمان یا یکی از همبازی ها اتاق را با دقت بررسی می کرد، سپس از اتاق خارج شده و منتظر می ماند تا از او بخواهند وارد اتاق شود. در این هنگام تغییری جزئی در چیدمان اتاق به وجود می آوردیم. سپس از فرد خارج شده درخواست می کردیم که وارد اتاق شده و تغییر جزئی را حدس بزند که با دست زدن به او کمک می کردیم به گونه ای که هرچه قدر حدس او به تغییر صورت گرفته نزدیک تر بود تعداد انگشت بیشتری به کف دست

میزدیم و هنگامی که درس حدس میزد برای او یک دست کامل میزدیم
اجرا راه حل شماره ۶:

چند کارت مقوایی با ابعاد ۷×۱۰ سانتی متری در دست کردم و بر روی هر یک یک کلمه می نوشتم از او و یکی از دوستانش میخواستم که کارت‌ها را در دست بگیرند و خوب نگاه کنند کارت‌ها را از آنها می گرفتم و جای چند کارت را عوض یا چند کارت را برمی داشتمم و از آنها میخواستم کلمه بر روی آن کارت‌ها را بگویند و گویند کدام کارت مال آنها نیست
اجرای راه حل شماره ۷:

حروفی که مانند هم نوشته می شوند را کنار هم قرار می دادم و از او می خواستم دور حرف مد نظر خط بکشد. برای مثال حروف (ح، ج، خ، چ) کنار هم می نوشتم و از او میخواستم دور حرف (خ) دایره بکشد.
اجرای راه حل شماره ۸:

از آرمان می خواستم برای یک کاغذ سفید را خط خطی کند، سپس شکل‌های یه وجود آمده حاصل از خط خطی صفحه را با استفاده از خلاقیت خود پیدا، رنگ و بگوید که چه شکلی پیدا کرده است. چند تصویر از اینترنت دانلود و پرینت کردم و به او دادم. سپس می گفتم فلان شکل مورد نظر را پیدا و رنگ کند
اجرای راه حل ۹:

چند شکل هندسی و تصویر ناقص که به صورت نقطه چین کامل شده بودند را به آرمان می دادم و از او می خواستم که آن را کامل کنند. چند تصویر هم به او دادم تا در خانه آن‌ها را کامل کنند
اجرای راه حل شماره ۱۰:

با استفاده از دایره لغات آرمان چند متن می نوشتم و از او می خواستم آن‌ها را بخواند. بعد از آن از آرمان میخواستم که یک داستان با استفاده از کلمات داده شده بنویسد. جلسه بعدی از او همان داستانی که خودش نوشته بود را دیکته می‌گرفتم.

جمع آوری اطلاعات (شواهد ۲)

برای اینکه مشخص شود فعالیتهای انجام شده موثر بوده است تصمیم گرفتم که اطلاعات درستی جمع آوری کنم. ابتدا رفتار آرمان را حین انجام بازیها و فعالیت‌ها زیر نظر گرفتم. از او بعد از هر بازی اطلاعاتی ثبت می کردم. همچنین نظر آموزگار و مادر آرمان را جویا شدم.
مشاهده دانش آموز:

طی مشاهدات صورت گرفته هنگام انجام فعالیت‌ها مشخص شد وضع خوانداری آرمان بهتر شده است. همچنین پیشرفت نسبی در درس‌های دیگرش هم باعث شد متوجه بشوم روش‌های صورت گرفته موثر واقع شده است. اطلاعات جمع آوری شده پس از هر بار بازی در جدول زیر آمده است.

جدول ۳ مدت زمان سپری شده برای یافتن پاسخ

شماره راهکار	در هفته اول آبان	هفته دوم بهمن
راهکار ۴	۵ دقیقه	۳۰ ثانیه
راهکار ۵	۶ دقیقه ۲۷ ثانیه	۱ دقیقه ۴۰ ثانیه
راهکار ۶	۳ دقیقه	۱ دقیقه
راهکار ۷	۱ دقیقه	۴ ثانیه
راهکار ۸	۱۰ دقیقه ۳۷ ثانیه	۳ دقیقه و ۱۶ ثانیه

جدول ۴ تعداد جواب صحیح در ابتدا و انتها دوره فعالیت

شماره راهکار	هفته اول آبان	هفته دوم بهمن
راهکار ۱	۱۲	۱
راهکار ۲	۱۳	۳

جدول ۵ وضعیت درسی آرمان در انتهای سال تحصیلی

درس	هدیه آسمانی	ریاضی	فارسی	مطالعات	علوم
وضعیت	خیلی خوب	خوب	خیلی خوب	خیلی خوب	خیلی خوب

مصاحبه با آموزگار:

در طی مصاحبه ای که با آموزگار آرمان داشتم، بر موثر بودن راهکارها صحنه گذاشت. آموزگار عنوان کرد که اکنون می تواند متن فارسی را بسیار روان تر از قبل بخواند همچنین آرمان صورت مسئله امتحان را بهتر می فهمد و در کلاس درس مشارکت بیشتری انجام می دهد. هنگام تدریس بازیگوشی نمی کند و به درس توجه می کند

مصاحبه با مادر آرمان:

از مادر آرمان تغییرات ایجاد شده در آرمان را جویا شدم. مادر آرمان معتقد بود که اکنون بازیگوشی نمی کند. برای انجام تکلیف خودش پیش قدم می شود. اگر امتحانی داشته باشد خودش تا جایی که می تواند می خواند و خیلی کمتر از نفهمیدن متن کتاب شکایت می کند.

ارزیابی نتایج

یافته‌های به دست آمده از مشاهده، مصاحبه و بررسی نتایج تحصیلی آرمان نشان می‌دهد که فعالیت‌ها و راهکارهای اجرا شده تأثیر چشمگیری در بهبود وضعیت او داشته است. کاهش محسوس زمان مورد نیاز برای یافتن پاسخ در فعالیت‌ها و افزایش تعداد پاسخ‌های صحیح، نشان‌دهنده ارتقای توانایی او در خواندن و درک متن است. همچنین وضعیت درسی آرمان در انتهای سال تحصیلی نشان می‌دهد که از یک دانش‌آموز ضعیف و بی‌انگیزه به فردی با عملکرد «خوب» و «خیلی خوب» در اغلب دروس تبدیل شده است. نظر آموزگار نیز این پیشرفت را تأیید می‌کند، چرا که او توانسته روان‌تر بخواند، مفهوم صورت مسئله را بهتر بفهمد و در کلاس مشارکت فعال‌تری داشته باشد. از سوی دیگر، نظر مادر آرمان حاکی از افزایش مسئولیت‌پذیری، کاهش بازیگوشی و پرخاشگری، و تمایل بیشتر او به انجام تکالیف است. در مجموع، تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که راهکارهای مورد استفاده در ارتقای مهارت خواندن و به تبع آن بهبود پیشرفت تحصیلی آرمان بسیار مؤثر بوده و توانسته است تغییرات مثبت رفتاری و درسی در او ایجاد کند. همچنین شواهد جمع‌آوری شده نشان می‌دهد که روش‌های به کار گرفته شده موفق بوده و آرمان در مهارت خواندن پیشرفت قابل ملاحظه‌ای داشته است. رفتار آرمان و نگرش آن به مدرسه تغییر کرده است. هم‌چنین باعث افزایش اعتماد به نفس آن شده است. با افزایش مهارت خواندن در دیگر دروس نیز پیشرفت کرده است و آرمان با شوق و علاقه تکالیف خود را انجام می‌دهد.

اعتبار و مشروعیت:

برای اعتبار سنجی از آموزگار و همکاران در مدرسه خواستم در اجرای راه کارها نظارت داشته باشند و نمرات آرمان را چک کنند. آنها پس از مشاهده پیشرفت آرمان در دروس مختلف، اظهار رضایت کرده و در پایان از اقدام‌های صورت گرفته رضایت داشتند.

نتیجه گیری:

هدف از این اقدام پژوهی، از بین بردن مشکل خواندن آرمان و در نتیجه پیشرفت تحصیلی آرمان در دیگر دروس بود. با توجه به شواهد و مدارکی که بعد از انجام فعالیت‌ها و راه کارها در این خصوص ثبت و تحلیل گردید، مشکل خواندن آرمان تا حد زیادی بر طرف شد و اکنون توانایی خواندن یک متن جدید را دارد.

آموزگاران و اولیاء گرامی میتوانند به جای اینکه از دانش آموز بخواهند چندین دور یک متن را بخواند تا توانایی لازم برای خواندن را کسب کند، با اجرای شیوه‌های علمی و کارآمد تر نظیر آنچه در این مقاله انجام شد، انجام داده و نتایج خوب و بهتری را کسب کنند. با مقایسه داده‌های این پژوهش با پژوهش‌های مرتبط با این حوزه، مشخص شد که همانند پژوهش‌های دیگر، شیوه صحیح خواندن متن با پیشرفت تحصیلی رابطه‌ای مثبت وجود دارد و این امکان وجود دارد اگر دانش آموزی دچار اختلال خواندن باشد ممکن است دچار افت تحصیلی شود. بررسی موردی آرمان نشان داد که افت تحصیلی او نه به دلیل ضعف در توانایی ذهنی، بلکه

ناشی از اختلال در مهارت‌های پایه‌ای خواندن و نوشتن بوده است. این اختلال سبب کاهش درک مفاهیم درسی، بی‌انگیزگی، پرخاشگری هنگام انجام تکالیف و بی‌علاقگی به مدرسه شده بود. به کارگیری راهکارهای عملی مبتنی بر بازی، فعالیت‌های جذاب و تمرینات هدفمند روخوانی، موجب شد زمان پاسخ‌گویی او کاهش یابد، دقتش افزایش پیدا کند و عملکرد درسی‌اش در اغلب دروس از سطح ضعیف به «خوب» و «خیلی خوب» ارتقا یابد. علاوه بر این، تغییرات رفتاری مثبت نظیر کاهش بازیگوشی، افزایش تمرکز، مشارکت در کلاس و مسئولیت‌پذیری در انجام تکالیف نیز مشاهده شد. تأیید مادر و آموزگار آرمان نیز نشان‌دهنده اثربخشی این مداخله‌هاست. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که توجه به اختلالات خواندن و طراحی مداخلات آموزشی خلاقانه و مستمر، نه تنها به بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌انجامد، بلکه در افزایش اعتماد به نفس، انگیزه و علاقه‌مندی آنان به مدرسه نیز نقش کلیدی دارد. در آخر توانستم اختلال خواندن آرمان را با استفاده از شیوه‌های ابتکاری و نیز تجربی از بین برده و به مدرسه و درس علاقه پیدا کند. با توجه به یافته‌های این اقدام‌پژوهی، برای بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان به‌ویژه آن دسته که با اختلالات خواندن و افت تحصیلی مواجه‌اند، پیشنهادهای زیر به معلمان ارائه می‌گردد:

- ✓ توجه ویژه به مهارت‌های پایه‌ای خواندن و نوشتن در سال‌های ابتدایی تحصیل و شناسایی سریع مشکلات احتمالی.
- ✓ استفاده از روش‌های بازی‌محور و فعالیت‌های جذاب برای افزایش انگیزه و علاقه‌مندی دانش‌آموزان به یادگیری.
- ✓ ارائه‌ی بازخورد مثبت و تشویق مداوم برای تقویت اعتمادبه‌نفس و کاهش اضطراب و پرخاشگری در دانش‌آموزان.
- ✓ تنوع در شیوه‌های تدریس از طریق داستان‌خوانی، نمایش، کار گروهی و تمرین‌های دیداری و شنیداری به‌منظور تقویت درک مطلب.
- ✓ ایجاد ارتباط و همکاری مستمر با والدین به‌منظور تداوم و تکمیل فرایند یادگیری در محیط خانه.
- ✓ توجه به تفاوت‌های فردی و طراحی برنامه‌های حمایتی ویژه برای دانش‌آموزان نیازمند کمک بیشتر.
- ✓ بهره‌گیری از فناوری‌های آموزشی نظیر نرم‌افزارها و اپلیکیشن‌های تقویت خواندن و درک مطلب برای ارتقای یادگیری.

فهرست منابع

اکرمی، زینب، رشیدی، بهاره و اکرمی، زهرا. (۱۴۰۲). بررسی رابطه مشکلات خواندن با انگیزه پیشرفت و عزت نفس در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. <https://civilica.com/doc/1769956>

پارسای آریانی، فاطمه، حسینی اختیارآبادی، نرگس و حاجی‌زاده حسین‌آبادی، فاطمه. (۱۴۰۳). نقش بازی در یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. بیست و دومین کنفرانس ملی روانشناسی، علوم تربیتی و اجتماعی. بابل.

<https://civilica.com/doc/1993922>

تبریزی، مصطفی و همکاران. (۱۳۹۴). درمان اختلالات دیکته‌نویسی. نشر فراروان.
تبریزی، مصطفی و همکاران. (۱۳۹۵). درمان اختلالات خواندن. نشر فراروان.

جعفری‌نیا، مریم، حیدری، زینب، احمدی، مینا و کلهر، محمدعلی. (۱۳۹۵). نقش اختلال خواندن در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی. دومین کنفرانس سراسری دانش و فناوری علوم تربیتی، مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران.

<https://civilica.com/doc/547322>. تهران.

رحیمی، عبدالکریم. (۱۳۸۶). عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. چهارشنبه، نوزدهم دی‌ماه ۱۳۸۶.
زاده صفری، صغری و علی‌دادی، فرامرز. (۱۳۹۹). بررسی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. ماهنامه پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۳۲(۳)، ۸۸-۱۰۴.

عابدینی بلترک، میمنت، بابازاده، آمنه و مقدم، الهام. (۱۴۰۲). سیری بر پیامدهای یادگیری از طریق بازی در دانش‌آموزان ابتدایی. هفتمین کنفرانس ملی افق‌های نوین در علوم انسانی، اقتصاد و کارآفرینی. تهران.

<https://civilica.com/doc/1992792>

فدایی‌نژاد، وحیده، آشوری، مریم و محبوبی قاضی‌محله، فاطمه. (۱۴۰۳). نقش بازی در ایجاد نشاط دانش‌آموزان و تأثیر آن در یادگیری و علاقمندی آنان به حضور در مدرسه. اولین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی، علوم

<https://civilica.com/doc/1986831> اجتماعی و علوم انسانی

مبینی‌پویا، محمدرضا. (۱۳۸۶). راهنمای نوشتن چکیده مقاله. سه‌شنبه، دوم بهمن ۱۳۸۶.
نصیریان، شهناز (۱۳۸۲). ارائه‌ی راهکارهای مناسب جهت کاهش افت تحصیلی دانش‌آموزان. انتشارات آموزش و پرورش.
هالاها، دانیل و همکاران. (1401). اختلال‌های یادگیری (ترجمه حمید علیزاده و همکاران). نشر ارسباران.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های مصاحبه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

How Were We Able to Overcome Arman's Academic Decline and Make Him Interested in School?

Mohammad Amin Qaedi, Mehdi Kowsari*, Ebrahim Moeini Roudbali, Mohammad Reza Zavareh

Abstract

Introduction and Purpose: Academic achievement is one of the key factors for the future success of children and adolescents. However, even gifted students may experience academic decline due to various reasons. One of the most influential factors in academic progress is accurate reading and comprehension of texts. The main purpose of this study was to improve Arman's academic achievement by addressing his reading difficulties.

Methodology: This qualitative study was conducted using the action research method. Data were collected through interviews, observations, and review of relevant scientific sources.

Findings: The findings indicate that Arman's academic decline was primarily due to weaknesses in basic reading and writing skills, which led to poor comprehension, lack of motivation, and aggression during homework. Targeted interventions, including educational games and engaging activities, reduced his response time, increased the number of correct answers, and improved his academic performance in most subjects from weak to "good" and "very good." This academic improvement was accompanied by positive behavioral changes; Arman became less playful, more responsible in completing assignments, and more participative in class. Both his teacher and parents confirmed the effectiveness of these strategies in enhancing his reading skills, comprehension, and motivation to attend school.

Conclusion: This study demonstrated that addressing reading difficulties and using engaging educational methods can enhance students' motivation and interest in school.

Keywords: Academic decline, academic achievement, reading difficulties

¹ Bachelor's degree in Elementary Education (Teacher)

² Lecturer at Farhangian University; PhD in Educational Administration; Email: Mahdikowsari@yahoo.com

³ Bachelor's degree in Elementary Education (Teacher)

⁴ Bachelor's degree in Elementary Education (Teacher)